

Gazons duurder dan borders met rozen of vaste planten?

Vaste planten kunnen goedkoper zijn, maar dan moet alles meezitten

In de eerste uitgave van Vitale Stad stond een artikel over gazons die duurder zouden zijn dan borders met vaste planten of sierheesters. Volgens dit artikel zouden vaste planten dus goedkoper zijn dan gazons. Als wij die vraag stellen aan de gemiddelde groenbeheerder, krijgt je een compleet ander antwoord. Hoe zit het nu eigenlijk?

Auteur: Broer de Boer

De meeste kosten van vaste planten en sierheesters zitten hem niet in onderhoud, maar in de combinatie van relatief hoge aanlegkosten en een korte afschrijfperiode. Veel borders zullen toch na verloop van ongeveer tien jaar opnieuw opgebouwd en aangelegd moeten worden. Een gazon zal doorgaans iets duurder zijn in onderhoud, maar hoeft niet iedere tien jaar opnieuw op de schop; misschien maar eens per dertig jaar. En juist dat zou volgens velen gazon goedkoper maken. Zeker de moderne borders die onder andere gepromoot worden door Lageschaar en Griffioen zijn relatief onderhoudsvrij, maar in verhouding duur in aanleg. Impliciet bevestigen woordvoerders van deze bedrijven dat, want ze geven aan dat een juiste constructie, grondwerk en assortiment essentieel zijn voor het succesvol aanslaan. De werkelijke onderhoudskosten zijn

daarnaast sterk afhankelijk van de kantlengtes. Een gazon in een zogenaamde spaghetti- of bloemkoolwijk zal per vierkante meter honderden procenten duurder zijn dan dezelfde vierkante meter op een sportveld of een grote ligweide.

'Na tien jaar is een vaste plantenperk weg of op'

Onderzoek

Margareth Hop van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) publiceert met regelmaat over de toepassing van vaste planten in het openbaar groen, vaak met de conclusie: met vaste planten in het openbaar groen is een onderhoudsarme beplanting te realiseren. Recentelijk voerden stu-

denten van de Hogeschool van HallLarenstein een nieuw onderzoek uit. Hop: 'Ze voerden dit uit onder bedrijven en gemeenten en het blijkt dat de onderhoudskosten van vaste planten lager zijn dan die van bijvoorbeeld een gazon of een heestervak. Voorwaarde is wel dat er gebruikgemaakt wordt van in de praktijk geteste soorten en een uitgekende beheervijze.' Qua aanleg is gazon in vergelijking met een vasteplantenvak veel goedkoper na tien jaar is een vaste planten perk weg of op, geeft Hop aan: 'Maar door de vele maaibeurten per jaar blijkt een gelijk oppervlak gazon na circa 7 jaar net zo duur uit te vallen als een vasteplantenvak. Daarna wordt gazon duurder. Als je het dus over een periode van tien jaar bekijkt, kosten onderhoudsarme vaste planten minder en leveren ze een grotere bijdrage aan de leefbaarheid van de stad dan gazons. Ik vind dat

we de vuistregel 'doe maar gras' zouden moeten vervangen doe 'doe maar kleur'. Gras is op langere termijn immers duurder dan vaste planten.'

Politieke keuze "

We vragen Laurens Lageschaar van Lageschaar Vaste Planten uit Aalten naar zijn mening over de vaststelling van Margareth Hop. Lageschaar preekt natuurlijk voor eigen parochie en portemonnee. Hij zegt: 'Ik schaar me volledig achter de stelling dat gazon duurder is dan borders. De stelling dat gazon goedkoper is, is echter ook ten dele waar. Het omslagpunt zit namelijk op circa vijf à zes jaar. Daarna blijkt gazon duurder uit te vallen. Omdat een termijn in de politiek slechts vier jaar duurt, is gazon in deze periode voordeliger, dus wordt er vaak gekozen voor gazon. En bij berekeningen maakt het wel degelijk verschil of je praat over een maatje sportveld of een kleinschalig gazon, waarbij je gemakshalve de kosten van kantjessteken buiten beschouwing laat! Wij lieten tien jaar geleden een extern bureau al een eerlijke berekening maken van de kosten van plantvakken met heesters, respectievelijk vaste planten, versus gazon. En laat ik duidelijk zijn: de kosten staan of vallen met de keuze van het assortiment heesters of vaste planten. Als die een plantvak niet voldoende snel dicht laten groeien, dan ben je inderdaad duurder uit. En gazon is toch helemaal niet duurzaam, als je dat 22 keer per jaar moet maaien?' vraagt hij zich af.

Broddelwerk

Laurens Lageschaar vervolgt: 'De voorbereiding en de assortimentskeuze zijn belangrijk. Maak de plantgrond vrij van wortelonkruiden en puinresten, bewerk de grond voldoende diep, 40-50 cm, zorg voor de juiste pH en voor voldoende humus in de toplaag.' Maar de specialist heft ook een waarschuwend vinger: 'Laat je plantbedden nooit door de partij doen die ook het civieltechnische deel aanneemt en die de groenvoorziening er wel even bij doet! Die vullen het plantvak vaak met de minst gele grond die ze over hebben. Vaak krijgt alleen het toplaagje dan zwarte grond. Dat zijn mijn ervaringen. Opvallend is de hoeveelheid aandacht en geld die aan bomen besteed wordt, terwijl de plantvakken vaak een ondergeschoven kindje zijn. Direct na de aanleg is een plantvak eigenlijk nog maar half af. Je zult de daaropvolgende tijd dus moeten sturen met schoonhouden, snoeien en mesten. Als de beplanting is gesloten, is je aanleg pas helemaal af! Vaste planten geven overigens sneller een goed eindresultaat dan heesters.'

Kennisgebrek

Waarom denkt iedereen dat gazon voordeliger is? 'Dat is puur een gebrek aan plantenkennis', aldus Laurens Lageschaar. 'Bestuurders weten echt niet waar ze het over hebben. Ze denken – zie de uitspraken van Teeven bijvoorbeeld – dat iedereen in het groen kan werken. Als sector

laten we het wegvloeien van kennis maar gebeuren. Daarmee gooien we gemeenschapsgeld weg en zijn we met zijn allen niet bij machte om dit aan de bestuurders over te brengen. Architectenbureaus willen heus wel leuke groene projecten ontwerpen, maar ze krijgen niet de gelegenheid omdat gemeenten moeten bezuinigen en het groen klakkeloos wegstrepen. En kennis in de praktijk? Men zou zich beter moeten realiseren dat qua beheer een sluitende beplanting gewenst is. Wanneer je in een plantvak de bodem ziet, kun je van tevoren al zeggen dat het beheer duur zal zijn. Neem een plant of heester extra per m2 en pas op dat je plantvakken niet te monotoon worden, maar zorg voor diversiteit; dit bevordert de biodiversiteit. En wat motivatie betreft: jongeren willen best de groensector in, maar het wordt steeds moeilijker om dit vak goed te leren. Schooltuinen worden steeds meer wegbezuinigd! Laten we onszelf niets wijsmaken: als er van een plantvak gazon is gemaakt, dan wordt dat echt nooit meer omgeruild voor plantvakken. Die voorbeelden zijn er in Duitsland meer dan genoeg. Daarom is het belangrijk dat we als vakmensen goed beargumenteren dat beplanting beter is voor de schatkist, het milieu en de leefbaarheid.'

'Direct na de aanleg is een plantvak eigenlijk nog maar half af'

Vraagtekens bij groenaannemer

We leggen ons oor ook te luisteren bij een partij die perken en gazons onderhoudt. Tiny van Schijndel is manager openbare ruimte bij IBN Facilitair, een bedrijf werkzaam in de sociale werkvoorziening. Tiny heeft zo zijn vraagtekens bij de stelling. IBN onderhoudt onder meer het groen in de Bernheze, waar twee jaar geleden de stap genomen werd om heesters door gras te vervangen. De wethouder van Bernheze, Van Moorselaar, motiveerde dat toetertijd als volgt: 'Heesters zijn duur in onderhoud en die worden vervangen door gazon. Dat kost dan wel eenmalig geld voor de omvorming, maar op de lange termijn bespaar je veel geld op het onderhoud. Zo kost het onderhoud van heesters zo'n 3 euro per vierkante meter per jaar. Een gazon onderhouden kost jaarlijks slechts 1 euro per vierkante meter.' Tiny van Schijndel zegt specifiek over de stelling dat gras op langere termijn duurder zou zijn dan vaste planten: 'Je kunt er altijd naartoe

Laurens Lageschaar schaar zich volledig achter de stelling dat gazon duurder is dan borders.

rekenen of iets duurder of goedkoper is, afhankelijk van de invalshoek van waaruit je hiernaar kijkt... In de regio waarin wij werken, bestaat een sterke neiging om perken om te vormen naar grasstroken. En soms kan dat best een goede oplossing zijn. In de gemeente Boxmeer heb ik gezien dat perken dankzij een dichte beplanting die onderhoudsarm is er ook netjes uit kunnen zien. Maar ik zie een nieuw probleem opdoemen: voor onze mensen blijft steeds minder werk over, ongeacht of er nu meer gras komt op groenstroken of dat er meer onderhoudsvrije perken komen. Ik ben bang dat dit proces heel snel kan gaan. De gemeente Oss bijvoorbeeld zet ook volop in op omvorming naar gras. Ik begrijp natuurlijk dat de overheid moet bezuinigen en dat ook dit een politieke beslissing is. Bij IBN Facilitair openbare ruimte bestaat thans 80 procent van de inkomsten uit werkzaamheden voor de overheid. Ook IBN zal zwarte cijfers moeten schrijven en werk aan onze doelgroep moeten kunnen aanbieden aan het einde van het jaar. Ik vind het jammer voor al die mensen die toch al zo moeilijk mee kunnen komen in de samenleving: de mensen die aan de schoffel staan'. Kortom, Tiny van Schijndel ziet in zijn omgeving veel perken verdwijnen en gras verschijnen: 'Ik heb echter nog nooit een sluitende berekening gezien van wat nu het voordeligst is in exploitatie: gras of perken. Zeker niet als we in de berekening meenemen dat er geen werk meer voorhanden is voor een kwetsbare groep. Ook dat

'Voor onze mensen blijft steeds minder werk over'

gaat de samenleving geld kosten.' Daarbij zegt hij zich niet aan de indruk te kunnen onttrekken dat de beslissers zich daarbij vaak laten leiden door verlaging van de out-of-pocket-kosten en minder naar de lange termijn kijken. Tiny is ook VHG-bestuurslid geweest. 'De VHG heeft de overheid een tijd geleden duidelijk gewaarschuwd voor de vershraling van het stadsgroen en aangedrongen op een goede groenuitstraling. Maar ja, het is maar net hoe je het bekijkt: ook gras kan ook een mooie uitstraling geven in de stedelijke omgeving. Het groen is echter in veel steden een sluitpost, terwijl het duidelijk een bijdrage levert aan het plezier in de leefomgeving. Als groenman vind ik perken chiquer staan dan gras en ik wil ook graag nog een waarschuwing geven: gras kan, zeker als je het netjes onderhoudt, heel mooi staan. Maar ook dat kost geld. Helaas worden grasstroken ook vaak gebruikt als uitlaatplaats voor honden. Zodra er hondenstront op het gras komt, ontstaat er een nieuw probleem: hondenstront aan je schoenen, waardoor de roep van de bevolking om perken weer groter wordt. Nee, je moet echt goed nadenken wanneer je perken met beplanting omvormt naar gazon.'

Minimale kostenverschillen

Welke mening heeft aannemer Van Helvoirt

groenprojecten over de stelling? Wordvoerder Ruud Kempen geeft de volgende reactie: 'Ik vind de discussie over goedkoper of duurder totaal onbelangrijk. De groenbeheerders weten exact wat de kosten van verschillende beplantingstypen zijn, al dan niet ondersteund met normenboeken en kengetallen. En in de 30 jaar dat ik in de groensector werk, praten we te vaak over kosten en dringen de opbrengsten maar moeizaam tot ons door.' De redactie vraagt Ruud Kempen om een aantal tips om drastisch op groen te bezuinigen. Hij zegt: 'Voor mij bestaat de openbare groene ruimte uit een evenwichtig opgebouwde soortenrijke groenvoorziening. Met vele soorten bomen als drager van de groene structuur, voorzien van kwalitatief goede groeiplaatsen. En om op kosten te besparen, kunnen er best minder bomen aangeplant worden. Boomstructuren van 8 tot 12 meter uit elkaar zijn echt achterhaald. Er zijn wijken genoeg waar je struikelt over de slecht groeiende bomen. Als onderbeplanting kan gazon prachtig zijn, zeker in sommige parkdelen voor een recreatieve functie, maar nog interessanter wordt het gazon als we kosten gaan besparen door minder te maaien, bij voorkeur een- of tweemaal per jaar. Je moet wel het vrijgekomen gras na drogen afvoeren, maar je zou het als gratis hooi voor kinderboerderijen kunnen bestemmen. Al die bloemrijke velden zijn een lust voor het oog. We krijgen weer de kriebels in onze buik van deze schoonheid en worden daarvoor milder gestemd, hebben minder last van

Bert Griffioen: 'Het gevaar van 'boude' uitspraken is dat je erop afgerekend kunt worden.'

Ruud Kempen, Van Helvoirt groenprojecten: 'Stoppen met dit soort onzinnige kortetermijndiscussies over minimale kostenverschillen.'

Een grote slag in de beeldkwaliteit maken tegen lagere kosten.

stress, zijn liever voor elkaar en besparen zo veel op ziekten- en advocaatkosten. En vergeet niet de honingbijen en de vlinders die al die bloemen in bomen, heesters, vaste planten en kruiden bezoeken en de potten volstoppen met honing. Dat doen de bijen gratis en voor niets, als er maar voldoende bloemen zijn. Onze kinderen kunnen met biologieles weer naar buiten en leren zo spelenderwijs de natuur ervaren, met allerlei besparingen als gevolg.'

Ruud van Kempen eindigt met een oproep: 'Kortom, stoppen met dit soort onzinnige kortetermijndiscussies over minimale kostenverschillen. Vanaf morgen gaan we iedereen proberen te overtuigen van de waarde die het groen echt heeft. Wie doet mee?' Maar de vraag is gerechtvaardigd of een groenbeheerder iets aan Ruud zijn statement heeft: een groenbeheerder heeft simpelweg te maken met budgetten waarmee hij linksom of rechtsom zal moeten werken.

Alles moet meezitten

'Het gevaar van 'boude' uitspraken is dat je erop afgerekend kunt worden.'

Bert Griffioen van Griffioen Wassenaar BV reageerde als volgt op de uitspraak van Margareth Hop: 'Het gevaar van "boude" uitspraken is dat je erop afgerekend kunt worden! Alleen al om die reden ben ik het oneens met de stelling dat gazons duurder dan borders zouden zijn. De reden: vaste planten kunnen inderdaad goedkoper zijn, maar dan moet wel alles meezitten: de juiste voorbereiding van de bodem, geen olifantspaden, geen gravende honden, geen zwerfvuil, wortelonkruid onder controle, kortom: omstandigheden waar je bij vaste planten wel, en bij gazon minder mee te maken zult hebben. Bovendien hangt de stelling natuurlijk samen met de maaifrequentie en de prijs die daarvoor betaald wordt, naast bijvoorbeeld de hoeveelheid bomen in een gazon waaromheen handmatig gemaaid moet worden. Ondanks mijn grote enthousiasme voor het gebruik van vaste planten en de bewezen resultaten: we moeten wel bij de praktijk blijven. Mijn keuze zou zijn: de prijs van plantvakken kan verrassend veel lager zijn dan gedacht en wel dermate laag, dat het vaak pas na eigen ervaring geloofd wordt.'

**'Vaste planten kunnen
inderdaad goedkoper zijn,
maar dan moet wel alles mee
zitten'**

Is het verstandig plantvakken in te wisselen voor gazon? 'De enige reden waarom het verstandig zou zijn voor gemeentes om te kiezen voor gras, zijn de kosten van het beheer. Om alle andere redenen is de keuze voor gras onverstandig, waarbij het omzetten van plantvakken naar vaste planten, eventueel in een beperktere omvang, dan weer de meest verstandige is: vaste planten geven de mogelijkheid kleur, fleur en biodiversiteit te brengen. Zo kan een grote slag in de beeldkwaliteit gemaakt worden tegen lagere kosten.' Maar Bert Griffioen laat dit wel gepaard gaan met een waarschuwing: 'Het is niet verstandig aan vaste planten te beginnen zonder een goede voorbereiding. Zo wordt het succes van een beplanting, naast andere voorwaarden, bepaald door de standplaats. De simpele vraag behoort te zijn: wat zal op deze plaats al dan niet

Beplanting met rozen wat geen succes werd.

groeien? Het is dan niet voldoende om met een lijst 'sterke soorten' aan de gang te gaan, omdat strooizout, hitte, droogte, betreding etc. omstandigheden zijn die per locatie verschillen. Vraag altijd advies aan een deskundige, die ook eerlijk zal zeggen wanneer het onverstandig is om op een bepaalde plaats vaste planten te verwerken. Faalkosten worden vaak niet herkend, maar ze kunnen torenhoog uitpakken.'

Wat is je oordeel over het onderzoek? 'Het aangehaalde onderzoek van Hogeschool van Hall-Larenstein heeft een zeer positieve rol gespeeld bij de acceptatie van onderhoudsvrije types beplanting in de openbare ruimte; geen enkele twijfel. Maar het blijft wel zaak bestaande inzichten te blijven toetsen aan de werkelijkheid, zeker bij een toepassing die zich zo snel ontwikkelt. Wat het break-evenpoint is qua kosten voor gras versus beplanting, dat is een lastige vraag, omdat er geen constante vergelijking is. Natuurlijk is er bij aanleg en onderhoud schaalvoordeel te behalen, maar dat geldt ook voor gazon.'

Wat is belangrijk bij het maken van keuzes? 'Onze filosofie is dat je continu moet denken vanuit de kosten van het beheer. Dus: elke plantkeuze, elke stap in de voorbereiding is gericht op het later voorkomen van kosten. Hoe nauwkeu-

riger dit gebeurt, des te beter scoren wij in vergelijking met gazon. Wil een opdrachtgever geen geld uittrekken voor bodemverbetering en ziet hij dit meer als kosten dan als een investering, dan wordt het lastig om een laag onderhoudsniveau te halen bij onderhoudsvrije beplanting.'

Wat kun je verder vertellen over het kosten-niveau? 'Uit de losse pols is het niet eenvoudig iets te zeggen over het kostenniveau van gazon versus beplanting. Je moet namelijk alle kosten daarvoor meerekenen, van rijplaten tot stortkosten van de onbruikbare grond als deze eventueel uitgekist moet worden. Wij calculeren buiten de investering om, na het eerste/tweede jaar, een onderhoudsprijs van circa 2 euro per m²/jaar exclusief btw. En als na tientallen jaren de vasteplantenvakken ten slotte vervangen moeten worden, zijn ze goedkoop te ruimen... Vaste planten hebben dus voordelen te over.'

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

<http://www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-4260>

Begrotingsgat dichten

Margareth Hop, hier op de foto, krijgt het laatste woord in dit artikel over deze discussie. Zij zegt: 'Ik merk dat veel mensen uit het bericht in de Vitale Groene Stad vooral de boodschap lezen dat extensieve vaste planten goedkoop zijn. Maar, met vaste planten kan een gemeente natuurlijk geen groot gat in de groenbegroting dichten. Daarvoor is het aandeel plantenvakken op het totale groen veel te klein. En natuurlijk zijn er nog goedkopere groentypen beschikbaar, zoals hooilandjes en bos- en haagplantsoenen.' Ze vervolgt: 'Een ander deel van het verhaal is veel belangrijker: ook met een beperkt budget kun je nog steeds kleurige en gevarieerde beplantingen realiseren. De afgelopen jaren kozen we door bezuinigingen vaak voor de goedkopere typen beplantingen. Voor de bewoners geeft dat een totaal ander beeld. Het wordt groener en wat ruiger en dat stelt men niet altijd op prijs. Een extensief vasteplantenvak is een van de weinige goedkope groentypen met een hoge sierwaarde en hoge biodiversiteit. Mijns inziens valt dat uitstekend te combineren met gras en plantsoen. Leg dergelijke vakken daarom gericht aan op beeldbepalende locaties, om het totaalbeeld kleuriger en diverser te maken. Zo worden de opbrengsten en de waardering van het groen verhoogd, terwijl de kosten toch laag blijven. Extensieve vaste planten zijn geen wondermiddel voor de begroting, maar als het gaat om 'veel waarde voor weinig' zijn ze onovertroffen.'